

Patricia G.

Bertényi

A medical syringe and a glass vial are positioned in the center of the image. The syringe is angled upwards and to the right, with its needle pointing towards the top left. The vial is positioned below the syringe, with its cap facing upwards. The background is a blurred hospital hallway with a bright light source at the end, creating a strong lens flare effect. The overall color palette is cool, with blues and greys.

Viimeinen
pistos

OSASTO C1

TAMMI

PATRICIA G. BERTÉNYI

Viimeinen pistos

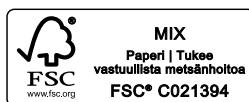
TAMMI

HELSINKI

Kirjassa siteeratut kappaleet:

Nartut, sanat: Ellinoora Leikas, Samuli Sirviö (2019)

Frankenstein, sanat: Christel Sundberg (2011)

1. PAINOS

© PATRICIA G. BERTÉNYI JA TAMMI 2026

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI

ISBN 978-952-04-7782-0

PAINETTU EU:SSA

TUOTETURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TIEDUSTELUT:

TUOTEVASTUU@TAMMI.FI

*Ilkeet tytöt on ilkeitä aina
Kaksnyt tai nelknyt vuotiaina
Vaik ne koittaa
Sun demoneille soittaa
Ei anneta narttujen voittaa
Ei, ei anneta narttujen voittaa*

ELLINOORA: NARTUT (2019)

Prologi

Hän oli tahtonut lujasti uskoa, että jokin muuttuisi. Kesäloma merenrannalla pienessä mökissä oli ollut täynnä hyväksyvää hiljaisuutta. Sen suojassa hän oli voittanut musertavan surunsa, keksinyt syitä jaksaa seuraavaan päivään.

Hetken mielijohteesta hän oli ostanut keskiaikamarkkinoilta veitsen, testannut sen terää halkaisemalla paperin yhdellä viillolla. *Vuuush*. Hän muisti äänen vieläkin, se tuli joskus hänen uniinsa. Kuten myös se, kuinka paperinpuolikkaat leijailivat pehmeästi keinahdellen maahan. Veitsi oli kuitenkin jäänyt keittiön ylälaatikoon. Hän otti sen esiin vain paloitellakseen juureksia.

Valossa ja elämän äänissä kylpiessä toivoon oli helpompi uskoa. Hän oli aidosti luottanut tulevaisuuteen. Sitten kesäloma oli loppunut, ja syksy oli saapuessaan tuonut muutoksen. Pahempaan.

Kaikki osastolla työskentelevät olivat lähteneet kiusaamiseen mukaan, jopa Elina, joka sentään oli alkuun puhunut välillä hänelle. Tosin vain pukuhuoneessa ja ainoastaan silloin, jos paikalla ei ollut ketään muuta. Oli helpompi myötäillä muita kuin asettua alttiiksi sille, että olisi itse seuraava kiusattava.

Kaikkeen tottui, myös hiljaisuuteen, niin hän oli uskotellut itselleen.

Oli vaikea sanoa, mikä oli ollut viimeinen pisara. Ehkä se, kun hän oli tänään jälleen kerran huikannut lähtiäisiksi ”hei” eikä kukaan ollut vastannut. Se tyytyväinen hymynalku, jonka hän oli nähnyt piinaajansa suupielessä ennen kuin kahvikuppi oli noussut suuren pehmeän alahuulen eteen, sekö oli murtanut hänen selkärankansa?

Hän oli niin väsynyt.

Tehtyään päätöksensä kotimatalla lokakuisena iltapäivänä hän oli tuntenut syvää helpotusta. Niin syvälle ajatuksiinsa hän oli voinut, että oli ajanut kotiin kaupan kautta, kuten aina keskiviikkoisin. Ostanut kauramaidon, piimän ja juuston, mutta tajunnut vasta kassalla rutiininsa turhuuden. Hän ei ollut kehdannut jättää niitä siihen, joten oli siksi maksanut ja kantanut ostoksensa kuuliaisesti kotiin. Erehdyksessä oli ollut jotain lohdullista – avaamattomat pakkaukset löytyisivät jääkaapista merkkinä elämästä, siitä että hän oli ollut olemassa.

Ennen ulos lähtöä hän kirjoitti lyhyen kirjeen, laittoi sen ananas-magneetilla jääkaapin oveen ja vilkaisi keittiön hiljaa tikittävää kelloa. Hän laski päässään, montako tuntia seuraavan työpäivän alkuun olisi, sekin tuli vanhasta tottumuksesta.

Hän oli unettomina öinä miettinyt, kuinka vaikeaa lopullisen päätöksen tekeminen olisi. Arvellut, että saattaisi kriittisellä hetkellä jänistää. Epäröintiä ei kuitenkaan kuulunut. Niinpä hän puki rauhakseen ulkovaatteet päälleen, jätti kotiavaimen eteiseen ja lähti iltakävelylle, jolta ei koskaan palaisi.

Nyt naisen vaaleanruskeat silmät mittailivat alhaalla virtaavaa liikennettä. Näin korkealta katsottuna Aboan kirkkaankeltaiset bussit näyttivät leikkiautoilta. Syysaurinko oli pujahtanut esiin pilvien takaa, se oli terävyydessään armoton. Kello oli melkein kuusi, ja hän joutui siristelemään silmiään, kun laskevan auringon säteet heijastuivat Kupittaan bisneskeskuksen mahtipontisten toimistotalojen lasiseinistä.

Nainen hellitti viimein ja antoi surun ja lohduttomuuden valua ylitseen. Hän riisui silmälasinsa ja asetteli ne nätisti katon reunalle. Sitten hän nousi seisomaan, veti syvään henkeä ja astui empimättä reunan yli.

1

Janka Vitéz yritti pitää katseensa ohilipuvissa pilvissä. Taivas oli vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen sininen, sairaalaa ympäröivä merimaisema puolestaan henkeäsalpaavan kaunis. Näin oli pakko olla, koska tässä rakennuksessa hoidettiin rumia tauteja, niin Janka oli asian järkeillyt.

Aboan yliopistollisen keskussairaalan onkologiasiipi oli voittanut lukuisia arkkitehtuurikilpailuja maailmalla. Koko ympyränmuotoinen rakennus seisoi massiivisilla betonijaloilla meren yllä, ja maalta sinne kulki joka kerrokseen yksi ainoa reitti, pitkä lasitettu käytävä. Rakennuksen nimeämisestä oli toteutettu yleisökilpailu netissä. Voittaja oli saanut Finlaysonin pyyhepakkauksen ehdotuksellaan Päivänkakkara. Kuusikerroksisessa rakennuksessa oli niin omat kuvantamispalvelut kuin leikkaussalitkin, kaikki mitä erilaisten syöpien hoitoon tarvittiin.

Saattohoito-osasto oli viidennessä kerroksessa. Janka toivoi hartaasti, ettei joutuisi tutustumaan sen palveluihin. Pelkkä kyltin näkeminen hississä sai hänen ihonsa joka kerta kananlihalle. *Libabörös*, hanhennahalle, niin kuin hänen äidinkielessään unkarissa sanottiin. Janka suuntasi ajatuksensa päättäväisesti toisaalle ja jatkoi hissinnappien pohtimista.

Neljännessä kerroksessa oli leikkauksesta toipuvien vuodeosastot, kolmannessa onkologian omat leikkaussalit. Kaikki syöpään liittyvät leikkaukset oli keskitetty sinne. Toisessa kerroksessa oli poliklinikka. Siellä Jankakin oli saanut kuulla varmistuneen diagnoosinsa sekä leikkauspäivän ja käynyt leikkauksen jälkeisessä

tarkistuksessa ennen sytostaattien aloittamista. Lääkeannosten ja niiden antoaikojen hoitosuunnitelma tunnettiin potilaiden kesken paremmin nimellä cocktailmenyy.

Ykköskerroksessa oli komea sisääntuloaula ja heti vasemmalla onkologian farmasia, eli erikoisalan oma sisäinen apteekki. Siellä farmaseutit laimensivat ja yhdistelivät potilaille annettavia kama-luuksia. *Lääkkeitä, anyóka, lääkkeitä, positiivisuutta peliin.*

Ylimmässä kerroksessa, jossa Janka parhaillaan istui tiputuksessa, oli kaarevat lasiseinät. Sieltä näki hyvin Aboan kuulut maamerkit, kuten Tuomiokirkon, Mikaelinkirkon terävät huiput ja Engelin modernin taiteen museon art nouveau -henkisen kellotornin.

Talvi ei ollut vielääkään alkanut kunnolla. Vettä oli sadellut runsaasti lokakuun alusta lähtien, mutta rännäksi tihku oli muuttunut vain pari kertaa. Aboan värikartta koostui harmaan ja ruskean nuivista sävyistä. Auringonvalo, silloin kun sitä harvakseltaan näki, oli muuttunut himmeäksi. Se tuli päivä päivältä matalammalta ja katosi yhä nopeammin taivaanrantaan. Tällä viikolla pimeys oli ollut täydellinen jo puoli viideltä iltapäivällä.

Janka ei ollut koskaan erityisemmin välittänyt talvesta, mutta nyt alati lyhenevät päivät ja lisääntyvä pimeys saivat hänet suorastaan synkistymään. Entisessä ammatissaan hän oli tottunut miettimään kuolemaa, pohtimaan sitä monesta näkökulmasta ja etsimään siihen syitä. Oikeuslääkäri jos kuka tiesi, miten elämä päättyi. Silloin nuorempana oli ollut kovin helppoa pitää viikatemies kädenmitan päässä ja uskoa olevansa sinut oman kuolevaisuutensa kanssa, kun aihe ei vaikuttanut omalla kohdalla vielä mitenkään ajankohtaiselta.

Ei Janka nytkään halunnut pohtia kuolemaa, joten hän kohensi päättäväisesti asentoaan. Marraskuinen päivä oli liian kaunis surkutteluun. Tänäpä hän ei ollut teho-osaston laitosapulainen vaan potilas, jolla oli täysi työ sietää oman tilanteensa aiheuttama avuttomuus.

Hän oli kesäkuussa löytänyt patin kaulaltaan, toisen pian sen jälkeen kainalostaan. Mammografia, ultraääni ja rintojen magneettikuvaus olivat vahvistaneet diagnoosin. Aggressiivinen rintasyöpä. Leikkaus oli tehty kuukauden sisällä. Haavat eivät olleet ottaneet

parantuakseen ja niitä oli hoidettu kauan, niin kauan, että Janka oli ehtinyt miettiä, pääsisikö koskaan sytostaattihoitoihin. Silloin hän oli vielä ajatellut sitä pääsemisenä.

Kun haavat olivat vihdoin umpeutuneet, alkoivat sytostaattihoidot. Hän oli menettänyt alkukesän aikana painoa sen verran, ettei pehmusteita ollut enää entiseen tapaan. Ennen niin mukavan pehmeä kroppa oli lommolla ja rinnat puuttuivat kokonaan. Paikat puutuivat herkästi. Jatkuvasti asennonvaihtoa kaipaava keho oli tuonut mukanaan levottomuuden, joka ylettyi Jankan mieleen asti. Oli vaikea olla rauhassa ja aloillaan missään.

Janka vilkaisi lääkehuoneen yläpuolella olevaa digitaalista kelloa. Hän oli lusunut puolet tämänpäiväisestä tuomiostaan. Enää kaksi tuntia infuusiota ja puolen tunnin varoaika, niin hänkin pääsisi kotiin. Hän piti katseensa huolella pois käsivarressaan olevasta kanyylistä. Myrkyt, monikossa koska mömmöjä oli tämän päivän satsissa kolme erilaista, valuivat hitaasti tippa kerrallaan ensin tippakammioon ja sieltä lääkepumpun avittamana letkua pitkin käsivarren ulompaan iholaskimoon. *Vena cephalica*. Suonen latinankielinen nimi pompahti kuin apteekin hyllyltä hänen mieleensä.

Laskimosta sytostaatit levisivät verenkierron mukana elimistöön ja tappoivat – *toivottavasti* – kohtaamansa syöpäsolut. *Ja ruokahalun. Ja makuaistin. Ja hajuaistin*. Hoidot veivät vuoron perään kaikki aistit, näköä lukuun ottamatta. Kuuroutumista Janka oli pelännyt tosissaan, mutta tinnitus oli kadonnut yhtä arvaamattomasti kuin oli saapunutkin, ja kuulo oli palautunut kahden viikon suhinan ja vihellyksen jälkeen.

Lihakset olivat kuihtuneet kokoon, kurkusta ei lähtenyt ääntä ponnistelematta ja silloinkin se oli ohut ja käheä. Sormissa ei ollut juurikaan voimaa. Janka katsoi jalkojaan, ne olivat turvoksissa kuin limput. Käveleminen sattui joka askeleella.

Ja kirsikkana kakussa, jatkuva kuvotus. Onneksi oksentelu oli sentään loppunut, sillä ensimmäisen sytostaattikierroksen jälkeen Janka ei ollut varma selviäisikö edes lääkkeistään hengissä, puhumattakaan taudista. Pahimpina hetkinä hän oli rukoillut, ettei selviäisi, kuolisi vain hiljaa pois kylpyhuoneen lattialle.

Nyt Janka istui suosikkipaikallaan sisääntulosta katsoen vasemmalla, toisessa rivissä, käytävän vieressä olevassa tuolissa. Potilaita oli tänään sytostaattipolilla ihmeellisen vähän. Kaksi oli lähtenyt kotiin tuntia aikaisemmin. Kello oli vasta puoli kaksitoista, eikä polilla ollut enää hoidossa muita kuin eturauhassyöpää sairastava Bo ja hän itse.

Bo oli koko elämänsä ollut hoikkarakenteinen mies, siitä Janka oli varma oikeuslääkärin vankalla kokemuksella. Bo oli varmasti ollut nuorena harteikkaampi, vaikka olikin nyt tautinsa hoikentama. Kasvot olivat pitkänomaiset, joku saattoi kuvailla niitä ehkä hevosmaisiksi, muttei Janka. Hänen mielestään Bo oli kolkolla tavalla komea. Posket olivat kuopalla ja korkeat poskipääät hälyttävästi esillä. Silti iholla oli terve rusketus, vuosikymmenien mittaisen auringonpaahteen karaisema sävy. Purjehtimista rakastava Bo kuunteli fanaattisuutta lähentelevällä innolla self help -kirjoja lukuaikapalvelusta. Joskus hän malttoi raottaa kuulokkeitaan sen verran, että suositteli jotain teosta hoitajille.

Joka kerta, kun he olivat yhtä aikaa infuusiassa, jossain vaiheessa Bo ihasteli merta Jankalle. Mies kaipasi purjevenettään ja kertoi senkin aina kaikille. Se ei haitannut Jankaa. Häinkin kaipasi monia asioita. Jokaviikkoista shakkihetkeään Harrietin kanssa, ruokaa ilman metallista sivumakua, virkeyttä. Kuopustaan Mishaa.

Merkkillistä, miten täällä kohtasi ohimennen niin monenlaisia elämäntilanteita ja ihmisiä. *Tuntemattomien satama, jossa poikkeamme kukin vuorollamme.* Janka hymyili hyväntahtoisesti. Siinä missä Bo luotti hengitysharjoituksiinsa ja guruihinsa, Janka oli kääntynyt ikuisen rakkautensa puoleen. Ákosilta saaduissa erinomaisissa kuulokkeissa raikui nytkin Ozzy Osbournen kimeä ääni.

Kolmannella hoitokerralla Janka oli kuunnellut *Iron Mania* toistolla koko viimeisen infuusiotunnin ajan ja unohtanut pelätä filistellessään rockhistorian parasta kitarariffiä. Hän oli lähtenyt sairaalasta oksennuspussi mukanaan, niin kuin kaikkina aikaisempina infuusiokertoina, ja alistunut kohtaloonsa odottaessaan sairaalan puutarhassa miestänsä ja kyytiä kotiin. Pahoinvointia ei sinä iltana ollut kuulunutkaan, ja hän oli nukkunut kylpyhuoneen

lattian sijasta sängyssä Ákosin vieressä. Sikeästi, kuusi tuntia putkeen. Se oli uusi ennätys. Sillä tavoin *Paranoid*-albumista oli tullut Jankan onnea tuova neliapila.

Janka oli ytimiään myöten tiedenainen ja tiedosti kyllä, miltä taikauskoinen päätelmä kuulosti. Humpuukia, hän olisi itsekin tuhahtanut ennen syöpää ja sytostaatteja. Posket helottivat punaisina noloudesta, mutta infuusio sujui aina rattoisammin Ozzyn tahdittamana.

Nykyään hän kesti hoidot jo niinkin hyvin, että kuunteli välillä myös Pink Floydia ja Rushia. Joko hänen kehonsa alkoi tottua aineisiin, mitä Janka piti kaukaa haettuna ideana, tai todennäköisemmin kortisoniannokset tekivät taikojaan. Ja ehkä vähän myös Black Sabbath.

2

Sytostaattipoliklinikka oli täydellisen ympyrän muotoinen. Jankan kannalta se oli erinomainen ratkaisu, sillä hän näki paikaltaan lähes kaikkialle. Huippumodernit potilastuolit oli aseteltu keskellä tilaa olevan hoitajien työpisteen ympärille, amfiteatterimaisesti kolmeen kehään.

Ensimmäiselle kehälle, kaikkein lähimmäs sermeillä erotettua hoitajatilaa, laitettiin aina ensikertalaiset ja muut herkkikset, jotka vaativat jatkuvaa silmälläpitoa. Keskikaarella istuivat harjaantuneet potilaat, niin kuin Janka. Hän tunsi ylpeyttä, koska oli selvinnyt ensimmäisestä kierroksesta kunnialla ja ansainnut paikansa. Uloimpaan riviin pääsivät vain veteraanit, usein jo neljättä tai viimeistä mahdollista hoitojaksoaan saavat. Se oli hirtehin ja säännöllisesti harveneva kööri, *Viimine mahis* -kerho, jonka jäseneksi kukaan ei halunnut vaan ainoastaan joutui.

Pari kertaa Janka oli istutettu heidän seuraansa – tilanpuutteen vuoksi, Janka muistutti heti itseään. Molemmilla kerroilla hän oli lähtenyt kotiin silmät kyynelissä nauramisesta. Ketkään eivät heittäneet niin mustaa ja hulvatonta herjaa kuin kuolemansairaat. Kuoleman äärellä aikoinaan työskennelleelle Jankalle se oli tuonut lohtua ja tuttuuden tunteen, muistoja oikeuslääkärin avaussalista.

Uloimman tuolirivistön takana oli lasiseinä, joka jatkui lähes koko osaston ympäri. Sen rikkoivat ainoastaan pieni tavarahissiluukku, työntekijöiden taukuhuone, lääkärin työhuone sekä toimenpidehuone ja wc-tilat, jotka oli kaikki keskitetty sisääntulokäytävän molemmin puolin. Ikkunattomia huoneita oli vain yksi, lääkehuone.

Janka oli tuijotellut tilaa ajankuluksi riittävän monta tuntia tietääkseen, että lääkehuoneesta löytyivät myös jätekuilun luukku ja toinen pieni tavarahissi. Se oli omistettu vain ja ainoastaan sytostaattien lähettämiseksi. Puhtaaksi hissiksi hoitajat sitä sanoivat. Se oli käsittämätön nimi Jankan mielestä, ottaen huomioon millaista tavaraa siinä kulki.

Lääkehuone oli sytopolilla ainoa huone, jonka ovessa oli lätkällä toimiva lukko, ja jonka kaikki neljä seinää olivat umpinaiset. Monet syöpää – *ja meitä potilaita* – tuhoavista aineista olivat vähintään valonarkoja. Suoraan farmasiasta hissillä saapuvat, valolta suojatut pullot letkutettiin käyttövalmiiksi keinotekoisessa valaistuksessa, kolminkertaisissa suojavaatteissa ja tuplahanskoissa, jottei pisa-raakaan päätyisi hoitajan iholle. Ja heti perään ne samat lääkkeet infusoitiin surutta potilaiden elimistöön. Se ei ollut koskaan lakannut hämmästyttämästä Jankaa.

Maha muljahti levottomasti ja suuhun levisi metallinen maku. Siitä oli aikaa, kun Janka oli oksentanut sytostaattien provosoimana, mutta hän ei ollut niin rutinoitunut, etteikö olisi ottanut kehonsa varoitusta vakavasti. Hän nosti tottuneesti tuolin vieressä olevalta pöydältä mukinsa. Ensin kulaus metsämansikkamehua, sitten kostuttavaa suusuihketta ja lopuksi sipaisu huulivoidetta rohtuneille huulille. Tämän sarjan jälkeen purkka. Ehdottomasti raikas mentoli, ei mitään muuta. Mentoli oli ainoa, joka peitti alleen tympeän metallin maun ja yllytti rutikuivan suun tuottamaan sylkeä. Tarkasti pohdittu rituaali toistui useaan otteeseen pitkän infuusion aikana ja helpotti oloa.

Janka oli kallistanut tuolinsa mukavasti takakenoon mahdollistaakseen höyhenenkevyet päiväunet, joita hän harrasti nykyään tiheään. Nytkin alkoi olla välitupluurien aika, mutta tällä kertaa Janka havahtui mietteistään. *Yksi mattimyöhäinen vielä. Tai tässä tapauksessa maijamyöhäinen.*

Jankan kehälle, kakkosriviin, istuutui hieman vanhempi nainen mahdollisimman etäälle hänestä. Nainen ja Janka olivat aloittaneet sytostaattihoidot yhtä aikaa, elokuun alussa. Silloin heillä molemmilla oli ollut vielä hiuksia, naisella harmaantuvan vaalea

polkkatukka. Kasvoissa oli rokonarpia, ne Janka oli huomannut vasta syyskuussa, kun nainen ei jaksanut enää meikata, vaan tuli hoitoihin pipo päässä ja mahdollisimman mukavissa vaatteissa. *Niin kuin me kaikki muutkin.*

Naisella oli uusiutunut paksusuolen syöpä ja sen myötä touku-kuussa tehty avanne. Janka tiesi sen, koska oli kuullut Natan, sytopolin hoitajan, kommentoivan asiaa tavoilleen uskollisen äänekäästi ja enempiä ajattelematta. Kaiken tämän Janka tiesi, jopa avanteen suojalevyn koon, muttei edelleenkään naisen nimeä.

Myös Bo kävi hoidossa yleensä samassa rytmissä ja moikkasi Jankaa kuuluvasti joka kerta. Sen sijaan nimetön nainen oli ensi hetkestä alkaen vältellyt niin aktiivisesti katsekontaktia, että Janka oli päättänyt armahtaa hänet ja jättänyt tervehtimättä.

Janka tajusi, ettei ollut nähnyt naista yli kuukauteen. Niin pitkä väli saattoi näissä piireissä tarkoittaa kuolemaa, siksi hän oli aidosti ilahtunut huomattessaan naisen. Janka erehtyi kohottamaan kätensä tervehdykseen, pikkuisen vilkuttamaan. Se oli välitön ja hyväsydäminen ele.

Nainen ohitti tervehdyksen ilmeettömänä. Hän oli joskus vilkaissut Jankaa, nähnyt vinot silmät ja luokitellut tämän saman tien ulkomaalaisten alempiarvoiseen kerhoon. Janka oli mestari tulkitsemaan kehonkieltä, ja hän oli nähnyt aavistuksen kohonneen ylähuulen. Vuoreнварma inhon ja halveksunnan merkki, vaistomainen liike, jota tietoinen mieli ei ehtinyt pysäyttämään. *Helvetin mamu, vai mitä? Sitähän sinä ajattelet.*

Naisen iho oli sävyltään harmaanvihertävä, ja hän painoi nenäliinalla vasenta sieraintaan. Janka laski nopeasti kätensä ja tavoitteli kuulokkeitaan pöydältä. Hän uskotteli itselleen, että muidenkin silmissä näytti oikeasti siltä kuin hän olisi nostanut kättään vain tämän takia. Häpeä kuumotteli Jankan poskia. Toivottavasti kukaan ei katsoisi hetkeen hänen suuntaansa.

Sytopolin nuori mieslääkäri oli kävellyt saliin hiukan naisen jälkeen. Lääkäriin käynti potilaan luona oli tässä kohtaa pikemminkin muodollisuus kuin todellinen lääkärintarkastus. Hoitajat tekivät täälläkin suurimman osan töistä: mittaukset, lääkevalmistelut,

annostelut, seurannat, jopa ensiavun, jos joku onneton sattui saamaan kaiken kukkuraksi vielä allergisen reaktion.

Janka ei kuullut, mitä nainen lääkärille sanoi, mutta hänellä ei ollut vaikeuksia erottaa tämän nuivaa itseriittoista ilmettä. *Mitä tuossa akka sanoikin, se ei takuulla ollut mukavaa.* Rokonarpisen naisen kylmäkiskoisuus ei näyttänyt nuorta mieslääkärää häiritsevän, sillä hän hymyili leveästi sanoessaan reippaasti:

– Älä nyt, enää viisi hoitoa ja voin kirjoittaa sinulle terveen paperit. Hoito toimii, ei anneta nyt periksi!

– Aivan sama, mutta tuo ei minuun koske! nainen rääkyi ja osoitti sormellaan sytopolin nuorinta hoitajaa. Tämä oli tullut kanylointikärryn kanssa paikalle ja odotti taaempaa vuoroaan.

– Et voi puhua tuolla tavalla henkilökunnalle. Jokainen meistä on täällä auttamassa sinua, nuori lääkäri paasasi. Hänen korvansa helottivat, kun hän ryki tuotuneena.

– Minä maksan veroillani palkkanne, ääliöt! Hae tähän joku pätevämpi, nyt heti! Joku, joka ei käytä minun kättäni neulatyynynä! Mahtaako täällä edes olla ketään, joka osaa sentään jotenkin hommansa? nainen huusi kurkku suorana.

Janka laittoi kuulokkeet korvilleen ja musiikin päälle. Hän ei halunnut kuulla tuollaista solvausta enää sanaakaan.

Katse hakeutui hoitajatilán edessä lattialla lojuvaan kanyylin suojakorkkiin. Hän oli ehtinyt jo unohtaa sen. Korkki lojui siinä hylättynä ja kutsui häntä seireenin lailla luokseen. *Sinä et ole tänään siivoaja, anyóka.* Totta kai hän tiesi sen, muttei voinut itselleen mitään. Yli kahden pitkän tunnin aikana hän oli ehtinyt melko monesti nähdä, kuinka ohikulkijat astuivat kerta toisensa jälkeen korkin yli. Janka oli valmis uhmaamaan lyijynraskaita jalkojaan ja nostamaan tuolin takaisin pystyasentoon.

Hän oli ennenkin liikkunut myrkkyjensä kanssa, raahannut renkailla kulkevaa tippatelinettä perässä mennessään vessaan. Ovea ei saanut lukita, sillä hoitajien oli voitava tulla tarvittaessa apuun.

Hoitajat huomasivat heti, kun hän lähtisi liikkeelle. Hän oli iloisesti kilisevä yhden hengen karavaani liikkeudessaan tippatelineineen ja lääkepumppuineen. Hänen oli näytettävä reippaalta

ja jaksavalta, muuten hän saisi hetkessä hoitajat kimppuunsa. Janka pohti vaihtoehtojaan. Joko hän tulisi hulluksi katsellessaan lattialla olevaa roskaa tai hoitaisi homman.

Roskan poimiminen ei kävisi hetkessä, jokainen askel oli mietittävä tarkkaan, ettei hän uupuisi kesken reissun. Mutta jos hän suunnittelisi asian huolella, korkin poimimisesta voisi selvitä kunnialla. Ensin roskan luo, kyykistyminen, ylös, sitten matkalla vessaan korkki roskiin. Vessakäynnin jälkeen *anyóka* takaisin potilastuoliin ja lopuksi ansaittu mehutauko. Loppuajan hän voisi nukkua uupumustaan pois.

Janka huomasi melkeinpä innostuvansa poikkeuksellisesta ohjelmastaan ja painoi säätimen nappia. Tuolin selkänoja nousi pystyyn ja suoristi siinä samalla myös puolimakuulla köllöttäneen Jankan.

– Ei voi olla todellista! Minä en näköjään saa edes kuolla rauhassa, ensikertalaisten riviin juuri saapuva nainen parahti.

– Huomenta, rikosylikonstaapeli Holmberg, Janka sanoi kohteliaasti.

3

– Mikä sinut tänne on tuonut?

Janka vastusti mielitekoaan eikä katsonut ympärilleen. Hän tiesi varmasti, ettei keskikehällä istunut ketään muuta riittävän lähellä. Rikosylikonstaapeli Tina Holmberg oli puhunut hänelle, laitosapulaiselle. Oikein kääntynytkin tuolillaan ja katsonut kohti, suoraan silmiin.

– Rintasyöpä, Janka vastasi.

– Sama, Holmberg sanoi ja osoitti peukaloilla rintojaan.

– Molemmissako?

– Pelkkä vasuri, veivät sen kokonaan. Korjaavat, jos jään henkiin. Mites sulla? Tina heitti uhmakkaasti.

– Veivät molemmat. En ole vielä päättänyt haluanko jotain tilalle.

– Ne eivät laita enää silikonია, ottavat mieluummin kehosta omaa rasvaa ja muotoilevat siitä, Tina sanoi.

Janka tiesi kyllä nämä asiat. Hän oli käynyt samat keskustelut plastiikkakirurgin kanssa, mutta antoi silti poliisinaisen puhua. Tina Holmberg istui ensikertalaisten kehässä. Ihon harmaa sävy ei tainnut johtua taudista vaan jännityksestä. Janka tiesi, ettei Holmberg ikinä myöntäisi pelkojaan ääneen, jos edes hiljaa itselleen.

Poliisinainen keskittyi näyttämään tyyneltä, mutta hänen leukansa kävi kiihkeästi, kun hän pureskeli purkkaa. Tinan punainen tukka oli vielä paksu ja huolettomalla poninhännällä. Tavallisen kauluspaidan sijaan hänellä oli päällään löyhä villapaita. Naisen keho ei selvästikään ollut tottunut uuteen tilanteeseen. Käsien

liikkeet alkoivat nopeina, sillä vauhdilla johon ne olivat tottuneet, mutta kasvot vääntyivät saman tien irvistyksen.

Holmbergin oikea käsi hakeutui vaistomaisesti tukemaan vasemmalla olevaa leikkausarpea, vasen käsi laskeutui varovaisesti käsinojalle. *Leikkauksesta ei ole kovin pitkä aika, koska arpi ei ole vielä vahvistunut kivuttomaksi. Ja ne haluavat silti aloittaa jo sytostaatit, onko niin kiire? Se ei tiedä hyvää.* Janka olisi tehnyt mieli sanoa jotain rohkaisevaa – *varmasti korjaavat, totta kai sinä paranet* – mutta hän oli liian rehellinen teeskennelläkseen. Heillä molemmilla oli vielä pitkä matka turvaan.

– Tänään on sitten ensimmäinen infuusiosi? Janka kysyi saadakseen Holmbergille muuta ajateltavaa.

– On. Tinan silmät kartoittivat vaistomaisesti ympäristöä. Poliisi oli näköjään poliisi potilaanakin. – Miksi tuolit ovat puolikaassa? Me istumme kuin jossain hiton amfiteatterissa.

– Hoitajat näkevät meidät kaikki yhdellä silmäyksellä, Janka sanoi nyökäten keskellä olevan pyöreän tarkkailuaseman suuntaan. Siellä hyöri nytkin kolme hoitajaa.

– Miksi he tarkkailevat meitä? Jotta näkevät, kun kuolemme allergiseen reaktioon? Tina uhosi, mutta hänen äänensä jäi seitinohueksi.

– Oikein kunnan anafylaksiat ovat täällä aika harvinaisia. Ja he osaavat hoitaa komplikaatiot tosi hyvin, Janka rauhoitteli veteraanin varmuudella.

– Mistä tiedät? Oletko saanut sellaisen? Tina kysyi. Hän istui tuolissa edelleen sivuttain eikä huomannut lähestyvää hoitajaa.

– Kyllä, ensimmäisestä sytostaatista. Osasivat hommansa niin taitavasti, ettei tarvinnut kutsua apuvoimiakaan, Janka vastaili sujuvasti, koska tiesi Tinan tarvitsevan tuollaisen tarinan selvitäkseen ensimmäisestä infuusio päivästä. Janka katsoi varmuuden vuoksi pois päin puhuessaan. Hänen kokemuksensa mukaan poliisit olivat poikkeuksellisen hyviä havaitsemaan valheet, vaikka ne olisi seipitetty hyvää tarkoittaen.

Samalla hetkellä Tina huomasi häntä lähestyvän hoitajan, joka työnsi edellään pientä kanylointikärkyä. Janka tiesi, että sen

laatikoissa oli monenkokoisia kanyyleja pitkine neuloinen. Janka oli varma siitä, että Tina oli neulakammoinen. Hän ei ehtinyt pohtia varoittaisiko poliisinaista tulossa olevasta koettelemuksesta, sillä tämä oli aloittanut närkästyneen monologin. Takuulla viedäkseen ajatuksensa pois vallitsevasta tilanteesta, siitäkin Janka oli valmis panemaan päänsä pantiksi. Rikosylikonstaapeli Tina Holmberg ei yksinkertaisesti ollut tottunut olemaan alisteisessa asemassa.

– Saan tehdä ainoastaan toimistohommia, kunnes saan terveen paperit, Tina pälpätti. – Nappasin keväällä Näkymättömän miehen ja nyt joudun tutkimaan kissojen kuolemia, voitko kuvitella.

Jos tarkkoja oltiin, Janka ja hänen ystävänsä, eläköitynyt oikeuslääkäri Harriet Kuitunen olivat jäljittäneet Näkymättömän miehen, eivät poliisit. Tina Holmberg oli työpareineen käynyt vain poimimassa mielipuolen talteen. Janka ei silti tuntenut tarvetta oikaista toisen luuloja. Eikä hän tiennyt, kuinka viisasta Tinan oli ylipäättään jatkaa työskentelyä juuri nyt, mutta sekään päätös ei kuulunut hänelle.

Hoitaja oli ehtinyt Tinan luokse ja selitti muutamalla lyhyellä lauseella, mitä oli aikeissa tehdä. Tina ei selvästi kuunnellut lainkaan. Hän oli kauhuissaan ja yritti ottaa tilanteen hallintaan puhumalla. Sanat tulivat nopeina ryöppyinä, kun hän selitti kuljettaneensa vastikään kissan raadon Kuituselle. Tinan huomio pysyi kuitenkin tiukasti käsivarressa. Sitä valmisteltiin kanylointikuntoon.

Sytopolin hoitajista hiljaisin, Hanna, piti katseensa useimmiten joko työssään tai maisemaikkunoista aukeavassa merinäkymässä. Nyt hän katsoi tiukasti alaviistoon ja pyyhki huolellisesti desinfioivalla lapulla Tinan vasemman käden ihoa. *Sinulla on onnea, Hanna on tosi taitava kanyloimaan.* Janka seurasi hoitajan työskentelyä. Hän ei ollut koskaan ajatellut, että Hanna katsoi pois päin ujuden tai arkuuden takia. Päinvastoin, nainen huokui ammatillista varmuutta. Janka oli vakuuttunut siitä, että Hannaa ei yksinkertaisesti kiinnostanut jutustelu, sillä tämä puhui myös kollegoilleen harvoin, aina täsmällisillä ja tarkoin mietityillä lauseilla. Se sopi Jankalle erinomaisen hyvin. Hän ja Hanna tulivat mainiosti toimeen, tervehtivät vain nyökkäyksellä ja hiljaisella hymyn alulla, se riitti.

"POIKKEUKSELLINEN LUKUNAUTINTO"

Suomen Kuvalehti sarjan avausosasta
Kaikki ovat sokeita

Kuusikymppinen Janka Vitéz on tottunut toimimaan sairaalassa monessa työroolissa. Rinnasta löytynyt kyhmy pakottaa hänet sopeutumaan potilaan osaan. Touhukkaan laitospulaisen on vaikea hyväksyä muutosta, varsinkin nyt kun hän on vihdoin päässyt jälleen hyödyntämään vanhaa ammattitaitoaan rikostutkinnassa.

Kun eräs potilas kuolee kemoterapian aikana selittämättömiin oireisiin, sytostaattipoliklinikka päätetään eristää. Ovet avataan vasta kuolinsyyn selvittyä. Heikosta voinnistaan huolimatta Janka alkaa ratkoa outoa tapausta. Miksi joku on halunnut jouduttaa sairaan naisen kuolemaa?

Viimeinen pistos on koukuttavan Osasto C1 -sairaala-dekkarisarjan kolmas osa.

KANNEN SUUNNITTELU: TUOMO PARIKKA
SARJA-ASU: EEVALIINA RUSANEN
KANNEN KUVAT: ISTOCKPHOTO